

УДК 621.01

Четербух О.Ю., докт. філософії

Національний університет «Львівська політехніка», ostar.uad@gmail.com

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВА

В загальному розумінні, система – сукупність як взаємопов'язаних, так і взаємозалежних елементів, які між собою взаємодіють для досягнення спільної мети.

Одним із визначень соціально-економічної системи є представлення її як взаємопов'язаної цілісності об'єктів, які мають як економічне, так і соціальне призначення на конкретній території з урахуванням природно-ресурсного складника, для виробництва матеріальних благ і надання послуг. [1]

Безпека – це обмежений в часі стан, під час якого об'єкт, система або процес є повністю захищеними від різноманітних потенційних та ймовірних загроз і здатні ефективно здійснювати свою діяльність.

Соціальна безпека – стан захищеності людини, сім'ї, народу; їх цілей, ідеалів, цінностей та традицій, способу і рівня життя та культури; стійке необхідне та достатнє заохочення, розвиток як права, так і обов'язків людини та основних свобод для всіх незалежно від раси, статі, мови та релігії. [2]

Економічна безпека – це сукупність різних дієвих заходів, які забезпечують стійкість щодо як внутрішніх, так і зовнішніх ймовірних та потенційних загроз і ризиків, характеризують здатність економіки до самовідтворення та задоволення потреб людини, як індивідуальної особистості, суспільства та держави на відповідному рівні та часовому проміжку.

Безпека соціально-економічних систем – інтегрована система знань про безпеку людини та соціальних груп різних масштабів, які функціонують в системі економічних відносин.

Основними аспектами безпеки підприємств, як соціально-економічних систем, незалежно від конкретного галузевого ринку, на якому вони здійснюють свою фінансово-господарську діяльність, є:

1) Соціальний аспект, який відображає суспільні відносини в процесі яких здійснюється обмін людським потенціалом (знаннями, вміннями, досвідом), що забезпечує оптимальний розвиток як окремої людини, так і суспільства, в цілому.

2) Психологічний аспект, який враховує як поведінку людини, так і чинники, які її спричинили.

3) Нормативно-правовий аспект, який передбачає встановлення нормативно-правового поля діяльності особистості в процесі її інтеграції як в соціальні, так і в економічні процеси, забезпечення захисту інтересів людей та підприємств в рамках чинного законодавства.

4) Фінансово-економічний аспект, який визначає спроможність суб'єкта діяльності захистити власні інтереси та сформуванню стратегію забезпечення безпеки.

5) Силовий аспект, який включає аналіз сфери використання сили силовими та іншими структурами держави, що мають монополію на її використання по відношенню до суб'єктів, які створюють небезпеку громадянам держави.

6) Інформаційно-комунікативний, який відображає систему як комунікацій, так і інформаційного забезпечення функціонування соціально-економічних систем, а також порядок та умови забезпечення інформаційної та комунікативної безпеки.

Список посилань

1. Тройнікова О.М., Смирнова Д.О. Шляхи покращення фінансової безпеки соціально-економічної системи. *Приазовський економічний вісник*. 2019. № 4 (15). С. 184-189.

2. Основи соціальної безпеки: навч. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. – Умань: Візаві, 2022. – 127 с.